

I. HUNGARIKAJELENTÉS ADATLAP

1. Kutató	
a) Neve:	Dr. Kovács Ábrahám
b) Munkahelye (név, cím):	Partiumi Keresztyén Egyetem, Románia
c) Munkaköre, beosztása:	Egyetemi tanár
d) Elérhetősége:	abraham.kovacs@ptsem.edu
2. Kutatás	
a) Megnevezése (kutatási téma):	Lichtenstein György, mnemotechnikus, edinburghi magyar zenész és filozófus szerepe a brit királyi család és skót elit életében
b) Időpontja:	2018. augusztus 1- szeptember 1.
3. A kutatás helyszíne	
A feltárt iratanyagot őrző intézmény/intéz mények (ország – intézmény/ intézmények)	Manuscript Collection, Music Collection. National Library of Scotland, Edinburgh (Skóciai Nemzeti Könyvtár Kézirattára, Zenei Gyűjtemény, Edinburgh)
	National Archives of Scotland, Edinburgh (Nemzeti Levéltár, Skócia, Edinburgh)
Az intézmény/intéz mények magyar megfelelőjét is kérjük megadni	Edinburgh, Scottish and Reference Collections, (Manuscript Collection). City Library of Edinburgh (Edinburghi Városi Könyvtár, Edinburghi, Skót és Referencia gyűjtemény, Kézirattár)
	Scottish Jewish Archives Centre, Glasgow (Skót Zsidó Levéltári Központ, Glasgow)
	--- McGill University,
4. Segédletek, az intézménnyel kapcsolatos információk	
A levéltár fontosabb magasabb szintű segédleteinek	Manuscript Collection, Music Collection. National Library of Scotland, Edinburgh (Skóciai Nemzeti Könyvtár Kézirattára, Edinburgh) Edinburgh Society of Musicians https://www.nls.uk/catalogues/manuscripts

(fond- és állagjegyzék, útmutató) címe, bibliográfiai adatai, URL-je Amennyiben szükséges - az intézmény rövid leírását is adja meg	http://manuscripts.nls.uk/ National Archives of Scotland, Edinburgh (Nemzeti Levéltár, Skócia, Edinburgh) http://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/a/A13531371 Manuscript Collection, City Library of Edinburgh (Edinburghi Városi Könyvtár Kézirattára) Csak katalógus cédulák voltak. Mutatót nem készítettek semmihez! Scottish Jewish Archives Centre, Glasgow https://www.sjac.org.uk/collections/family-history-genealogy/ National Archives of UK http://www.nationalarchives.gov.uk/ <i>Kiegészítő családtörténeti kutatások. 2018 aug, szeptember</i> British Library, London. Manuscript Collection, Music Collection. McGill University Archives, (McGill University, Levéltár), Canada http://www.archives.mcgill.ca/resources/guide/vol1/rg39.htm http://www.archives.mcgill.ca/resources/guide/vol2_3/gen01.htm#VAUGHAN,%20SUSAN%20CAMERON Smith College Special Collection, USA (Smith College, Külön gyűjtemény, USA) specialcollections@smith.edu Univesity of Arizona, Archives, USA (Arizonai Egyetem Levéltára, USA) http://www.azarchivesonline.org/xtf/view?docId=ead/uoa/UAMS378.xml&doc.view=print;chunk.id=0.
5. Kutatás rövid leírása (maximum 4000 karakter)	
A jelen kutatás 2018. augusztus 1-től Edinburghban a 19. században, Skóciában élt kiváló magyar tudós, Lichtenstein György személyes iratanyagát és életútját kívánta feltárni. Lichtenstein részt vett testvérével az 1848/49-es szabadságharcban és diplomáciai feladatokat is ellátott Berlinben. A Keszthelyen született fiatalember világhíres mnemotechnikus volt és ő volt az első zsidó származású jurátus Magyarországon. Karrierjét mégis külföldön valósította meg. Az általam szerkesztett és kiadott páratlan értéket tükröző Balogh Ferenc, edinburghi naplója (<i>Balogh Ferenc professzor edinburghi naplója szerk. Kovács Ábrahám (Budapest: L'Harmattan, 2016)</i>) említi az edinburghi szellemi elit közé tartozott Lichtenstein Györgyöt. A kutatásom munkacíme „Egy volt Kossuth	

diplomata életútja: Lichtenstein György, edinburghi magyar zenész, mnemotechnikus és filozófus szerepe a brit királyi család és skót elit életében”. Lichtenstein Viktória királynő és Albert herceg második fiának lett a zenetanára. Skóciába, pontosabban Edinburghba 1856-ban érkezett. Hamarosan a város ismert zenetanára lett és a skót főváros zenei életének meghatározó alakjává nőtte ki magát. Balogh Ferenc edinburghi naplója (több mint 300 oldal, amely páratlan kincs a skóciai élet számára is) számos értékes adatot közöl a magyar származású tudósról. Zenetanára és nevelője volt Alfréd hercegnek amikor holyrood-i királyi palotában ott tanult az Edinburgh hercege (Duke of Edinburgh) címet viselő fiatalember. Lichtenstein más területen is nagyon aktív volt a város szellemi életében. Nemcsak az Edinburghi Zenészek Társasága alapító tagja volt, hanem az igen rangos múltra visszatekintő Edinburghi Filozófiai Intézet igazgatója is volt hosszú ideig. Tanítványai közül számosan ismertté váltak, mint például Helen Hopekirk.

A kutatásom során sikerült a National Archive of Scotland, Skóciai Nemzeti Levéltár iratanyagai között megtalálni Lichenstein György halála után elhelyezett jogi hagyatékot, amelyből kiderült, hogy hol lakott, milyen ingatlanjai voltak, és kik örökölték vagyonát, mivel nem volt házas és így egyenes ági leszármazottjai sem. Ezeket az iratokat mind lemásoltam, illetve digitalizálva is megvásároltam, vagy saját magam lefotóztam. Ebből a MOL számára eljuttatok egy értékes példányt.

A National Library of Scotland, amely Edinburghban van, szintén hasznos kutatóhelynek bizonyult számomra, hiszen itt sikerült többszöri utána járás után, eredményt elérnem. Először az Edinburgh Society of Musicians, azaz az Edinburghi Zenészek Társasága iratcsomójában kerestem adatokat, de azt éppen 1893-tól kezdték vezetni, amikor már Lichtenstein, pár hónapja ugyan, de nem élt. A kézirattári anyagok közt a következők források adtak igen értékes információs Lichtensteinről. A “Roll Book of Edinburgh Society of Musicians 1892” a Társaság tagnévsorát tartalmazó kéziratos anyagot tanulmányoztam át és itt már eredményt értem el. Különösen értékesnek bizonyult az igen régi, meglepetésemre géppel írt jegyzőkönyv 1891-ből, amely igen részletes leírást tartalmaz arról, hogy egy felállított bizottság miként tárgyalt az Edinburghi Egyetemen alapítandó új zenei tanszékről. Ennek tagjai a következők voltak: Lord Kinneer, elnök, további tagok az egyetem képviselőiben: Earl of Elgin, Lord Kyllachy, Mr Donald Crawford MP., az Edinburghi Zenészek Társaságát pedig az akkori alelnök Lichtenstein György képviselte, illetve Walter Hately és A. W. Dace urak. Itt Lichtenstein György két társával egy professzori állás valamint zenetanárok egyetemi alkalmazását kéri! Ebből a rendkívül értékes jegyzőkönyvből, amely igen részletes, világosan kiderül, hogy az egyesül királyságbeli Oxford, Cambridge, Durham után talán a legjelentősebb Edinburghi Egyetemen egy magyar ember milyen fontos szerepet játszott a zenetudomány terén. Ezt a forrást eddig senki se tárta fel, és erről angol és magyar nyelvű publikációmban kívánok értekezni.

Mivel a Társaság 'csak' 1887. március 21-én jött létre, 6 évvel Lichtenstein halála előtt így értékes információ az is hogy Lichtenstein már a kezdetekkor aktív részt vállalt annak létrejöttében, amely az edinburghi elitet oktató zenészeket tömörítette. Ezt további kéziratos források erősítették, meg mint például a Társaság kéziratos jegyzőkönyve (Edinburgh Society of Musicians, Minutes Book 1887-1912). Végül a kéziratárban megkutattam Lichtenstein Györgyöt mint zeneszerzőt is. Kellemes meglepetésemre a magyar zsidó származású hazafi számos zenedarabot írt, amelynek a kottái meg is maradtak! Ezen anyagokat lefotóztam és még tovább kutatva a British Library-ben is találtam olyan anyagokat is, amelyek azonban itt Edinburghban nem voltak meg a National Library of Scotland kéziratárában, pontosabban annak zenegyűjteményében.

A harmadik edinburghi helyen, a City Library of Edinburghban vannak elhelyezve az Edinburgh Philosophical Institute, azaz a híres Edinburghi Filozófiai Intézet társaságának a kéziratos anyaga (jegyzőkönyvek, névsorok, nyomtatványok stb.). Ezekre sajnos mutatót nem dolgoztak ki. A kutató rendelkezésére csak a régi cédulakatalógus áll. Bár itt is megkezdődött az elektronikus feldolgozása a kéziratári anyagoknak, de az anyagok nagyon nagy része nem lett rögzítve.

Társaságnak olyan jelentős személyek voltak elnökei mint Thomas Carlyle és mások. Az elnököt segítő végrehajtó bizottságban volt szerepe Lichtensteinnek is, aki város zenei életében játszott kulcsfontosságú szerepet, ezt számos forrás megemlíti, de annak hogyanjára csak a Társaság nyomtatott forrásanyag mutatott rá. Ebből rekonstruálható hol élt, kiket tanított és kikkel állt kapcsolatban. Mivel az iratanyag nem személyes, azaz csak Lichtensteinről szól, így 1854-től haláláig, 1893-ig minden kéziratos vagy nyomtatott jegyzőkönyvet, éves beszámolót (report), tagsági névsor és egyéb anyagot átnéztem, s kiírtam a Lichtensteinre utaló forrásokat. A tanítványi köréből Helen Hopekirk vált világhírűvé, akinek az anyagában (Kanada és USA) szintén kutattam. Illetve a kanadai McGill egyetemen tanító örököse, Klara Lichtenstein anyagát is kutattam. Azonban csak Hopekirk hagyatékában maradt fent egy levél Lichtensteintől.

Végül egy igen értékes, a kutatás 'mellékszálaként' Kodály Zoltánné levelezését, unokatestvérével, aki Dumfriesben élt. Ez is a National Library of Scotland Zenegyűjteményében található. Ezeket a forrásokat is mind kijegyzeteltem, és ahol igen értékes tartalmat találtam, azt ki is írtam.

6. Hungarika- kataszterek	
--------------------------------------	--

Kérjük sorolja fel a <i>HK adatlap</i> 3. pontja alatt elkészített hungarika-kataszterek címeit Kérjük a HK-kat intézmények szerint osszák be	National Library of Scotland 1. 1 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NLS ESM MS 21616 Vegyes anyagok - Edinburgh Society of Musicians 2. 2 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NLS ESM MS 21594 Minute book - Edinburgh Society of Musicians 3. 3 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NLS ESM MS 21588 Minute Books - Edinburgh Society of Musicians 4. 4 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NLS Mus. Vol. 478. nr. 40, 41, 42. – Lichtenstein zeneműveinek jegyzéke kották! 5. 5 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NLS Mus. Vol. 1304 nr.26 – Lichtenstein zeneműveinek jegyzéke kották! National Archives of Scotland 6. 6 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NAS CS 46.1896.121.36 7. 7 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein NAS GD66.2.34 City Library of Edinburgh 8. 8 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein CLoE YAS 122 P56 1 9. 9 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein CLoE YAS 122 P56 2 10. 10 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein CLoE YAS 122 P56 3 National Library of Scotland (Igen értékes extrák) 11. 11 HK KATASZTER ADATLAP Kodály Zoltánné NLS MC MS 21578 University of Arizona 12. 12 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein UofArizona MS378 National Archives of UK - Lichtenstein 13. MOL 13 HK KATASZTER ADATLAP Lichtenstein British National Archives
7. Csatolt jegyzékek, másolatok	Részletes darabszintű iratjegyzék, melyet elektronikus formában is eljuttattam a levéltárba.